

Negar les evidències

La racionalitat, la capacitat per comprendre, és la característica que ens distingeix com humans i ens diferencia d'altres animals. S'arriba a la comprensió quan descobrim allò que tenen en comú fenòmens aparentment disjunts. El moviment dels planetes, la caiguda d'una pedra, l'esforç que cal a les pujades o la necessitat de seure o d'estirar-nos per descansar tenen en comú l'explicació donada per la llei de la gravitació. La inesgotable diversitat de la vida i les espècies exclusives dels ambients isolats, ja sigui a les illes de debò –les sargantanes de les Pitiüses o les tortugues de les *Galápagos*–, a les muntanyes –les cargoles de roca de Montserrat i del Montcau o les plantes endèmiques del Pirineu o de *Sierra Nevada*–, a les coves –els escarbats cavernícoles– o als llacs –els peixos del llac *Baikal*– es comprenen per una història de milions d'anys sota els mecanismes biològics de l'evolució.

El mètode científic, fonamentat en la confrontació constant entre hipòtesis i resultats observats i en la racionalitat honesta, fa créixer el coneixement, la nostra comprensió del món; ens fa més humans. D'aquí se'n deriva també tota la potència tecnològica de la humanitat. En bona lògica, pensariem que les lleis i accions de govern es basen en el millor coneixement disponible. Però no sempre és així. Tenir raó provada a bastament no significa que automàticament s'obri en conseqüència. Hi ha casos en els quals el poder establert o grups d'interessos neguen l'evidència per actuar en el sentit oposat, com si algú o alguna societat pogués ser immune a les lleis naturals. La negació dels fets comprovats, de l'evidència, porta implícit l'error; per això mateix té sempre conseqüències calamitoses. Vegem alguns d'aquests casos ben propers.

Les restriccions al tabac comencen a establir-se ara, molts anys després de saber-se les afectacions a la salut del tabaquisme. Quants càncers de pulmó hi ha entremig?

Les curses de braus són la tortura cerimonial del brau a la plaça fins a la mort. Són ben tradicionals, entronquen directament amb el circ romà de les feres i els gladiadors, l'espectacle de sang i fetge; però la tradició no treu que no siguin tortura, sense pal·liatius. Les lleis, encertades o no, només són justes si s'apliquen a tothom i a tots els casos similars. El decret de protecció i benestar del animals comet un error majúscul al permetre les curses de braus. No és només l'ètica, és sobretot la inconsistència d'una llei que s'aplica a uns sí i a d'altres no; és sobretot la negació de l'evidència que l'espectacle taurí és, amb els afegits que vulgueu, la tortura del brau a la plaça. La iniciativa legislativa popular impulsada per la gent del carrer ha d'esmenar la plana als seus representants, suposadament savis i cultes, que seuen als escons del Parlament.

L'Ajuntament de Sallent continuava donant llicències de construcció al barri de l'Estació quan hi havia indicis clars d'un problema greu de subsidència del terreny minat per sota. L'esfondrament de l'aqüeducte medieval del Vilar per on passava la Sèquia de Manresa i el deteriorament accelerat de les primeres cases del barri ho assenyalaven ja aleshores. Però en comptes d'estudiar-ho a fons i amb objectivitat, es va voler mirar cap un altre

costat. Anys després, bona part del barri s'ha hagut d'abandonar.

Els runams salins de la mineria de potassa de la comarca de Bages salinitzen les aigües de la conca del Llobregat. No és cap novetat. L'evidència hidrogeològica, analítica, geogràfica i històrica és total. El cabal de salmorra baixa en superfície des del runam del Cogulló de Sallent fins a la riera enverinada de Soldevila; impossible negar-ho. Però malgrat l'evidència del desastre ambiental, el departament de Medi Ambient autoritza l'abocament de més i més milions de tones de residus salins als runams de Sallent i Súria. La negació de l'evidència de la contaminació salina porta moltíssims maldecaps i perjudicis a Catalunya. Els costos d'inversió en obres públiques recents a la conca del Llobregat per esmorteir l'impacte de la salinització, conduir salmorra i garantir el subministrament d'aigua potable sumen 277 milions d'euros. Un bon pessic, pagat amb fons europeus, se l'emporta la nova i gran instal·lació d'electrodiàlisi reversible a la planta potabilitzadora d'Abrera. ¿Algú del departament de Medi Ambient va explicar a Brussel·les que la sal que es treu del Llobregat a Abrera és la que s'autoritza abocar aigües amunt a Sallent i Súria? Malgrat la inversió pública, al Llobregat hi ha un abans i un després de Sallent, i el mateix passa amb el Cardener a Súria; fonts, pous i torrents del Pla de Bages estan salinitzats i la Catalunya Central es defineix com el territori des qual es veu l'abocador de residus del Cogulló.

Hi ha casos més generals de negació de l'evidència –la creença en l'explotació continuada i creixent dels recursos naturals finits, les religions creacionistes que ignoren l'existència de milions de fòssils d'edats diferents a les roques sedimentàries, el fanatisme tribal o nacionalista que s'atorga una pretesa superioritat...–, tots ells condueixen inexorablement cap a l'alienació mental i al desastre social.

L'Església va tardar 360 anys en reconèixer que Galileu tenia raó en l'explicació del sistema solar heliocèntric. Quant temps tardarà la Generalitat en acceptar l'evidència que les muntanyes de residus salins salinitzen l'aigua i actuar-hi en conseqüència des de l'arrel? Mentrestant, el problema empitjora i els recursos que caldrà invertir per solucionar-ho són cada vegada més grans. Si la rectificació tarda també 360 anys, al ritme actual d'abocament trobarà Santpedor i mig Sallent sepultats sota els residus salins d'Iberpotash, com Pompeia sota les cendres del Vesuvi.

Text i foto: Jordi Badia

Foto pàgina anterior: La salmorra letal baixa directament en superfície des del vessant nord de l'abocador de residus salins del Cogulló (Sallent) i brolla també en nombrosos punts de surgència a mitja muntanya per dirigir-se cap al torrent de Soldevila